

Komentář Odborného panelu (WOS)

FORD: 5.9 Other Social Sciences

Komentář vypracoval: Lubomír Cingl, doc. PhDr. Ph.D.

Datum zpracování: 4. srpna 2022

Základní otázky – Obory FORD

Předmluva

FORD 5.9 Other Social Sciences zahrnuje velké množství různorodých témat (turismus, asijská studia, sport, sexuální chování, kultura, riziko, bezpečnost, obrana, až po např. budoucnost dětí) a je často nazýván „sběrný koš“, protože se do něj často přiřazují články, které mají přesah ze svého „domácího“ FORDu do ostatních sociálních věd. Ve WoS jsou k tomuto FORDu přiřazeny čtyři kategorie, konkrétně Asian studies, Cultural studies, Hospitality, leisure, sport, & tourism, a Social sciences, interdisciplinary. Pro ilustraci rozsahu vícenásobného přiřazování uvedu, že ze 177 výsledků za hodnocené období jich bylo publikováno v žurnálech zařazených do pouze tohoto FORDu pouze 66, tedy jen asi 37 % z celkového počtu. Pouze 10 článků z 49 v D1+Q1 (20 %) bylo zařazeno jen do FORDu 5.9 Other Social Sciences, zbylých 39 do dvou a více FORDů.

I. část - Data zpracovaná dle Web of Science

1. Jaká je úroveň oboru v ČR v mezinárodním srovnání? (Je podle vašeho odborného názoru komentovaný obor – při pohledu neomezujícím se pouze na bibliometrická data - na úrovni srovnatelné s vyspělými zeměmi? Případně srovnatelný se zeměmi s obdobnými, pro daný obor relevantními, podmínkami - kulturními, ekonomickými, společenskými ...).

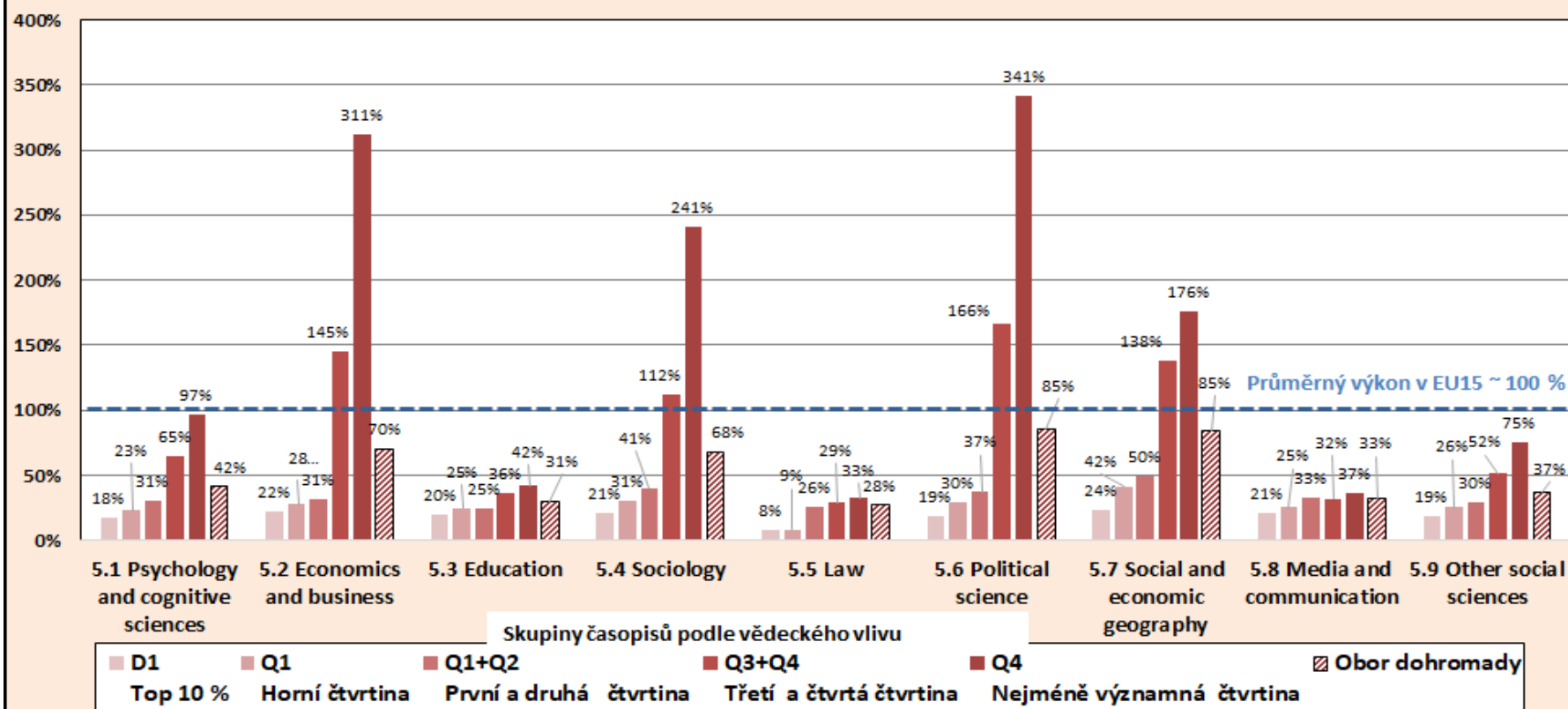
Hodnocení oboru Other Social Sciences je komplikované díky častému překryvu s ostatními sociálními vědami a malému celkovému počtu výsledků. V jednoduchém srovnání s EU15 ČR co do publikačního výkonu v tomto oboru výrazně zaostává. Graf 1 ukazuje, že při přepočtu na milion obyvatel se dostáváme celkově na 37 % průměrného výkonu EU15, a v lepší polovině žurnálů (Q1+Q2) jen na 30 % (v D1 dokonce jen na 19 %). Oproti minulému hodnocení z roku 2020 pozorujeme ovšem v kategorii (Q1+Q2) zlepšení o 5 procentních bodů. Nejbližší publikačnímu výkonu EU15 dosahuje ČR v kategorii Q4, kde se dostává na 75 % EU15. Při pohledu

na graf 1a) Přílohy je ovšem zřejmé, že produkce článků v Q4 činí pouze 25 % celkového počtu článků, k nadprodukcí článků nižšího vlivu relativně k článkům vysokého vlivu tedy nedochází a důvodem tohoto nejbližšího přiblížení k produkci EU15 je patrně menší absolutní počet publikovaných článků v Q4 v EU15 v těchto vědách (více v bodě 3).

Vědecký publikační výkon České republiky v letech 2016 - 2020

SPOLEČENSKÝCH VĚD

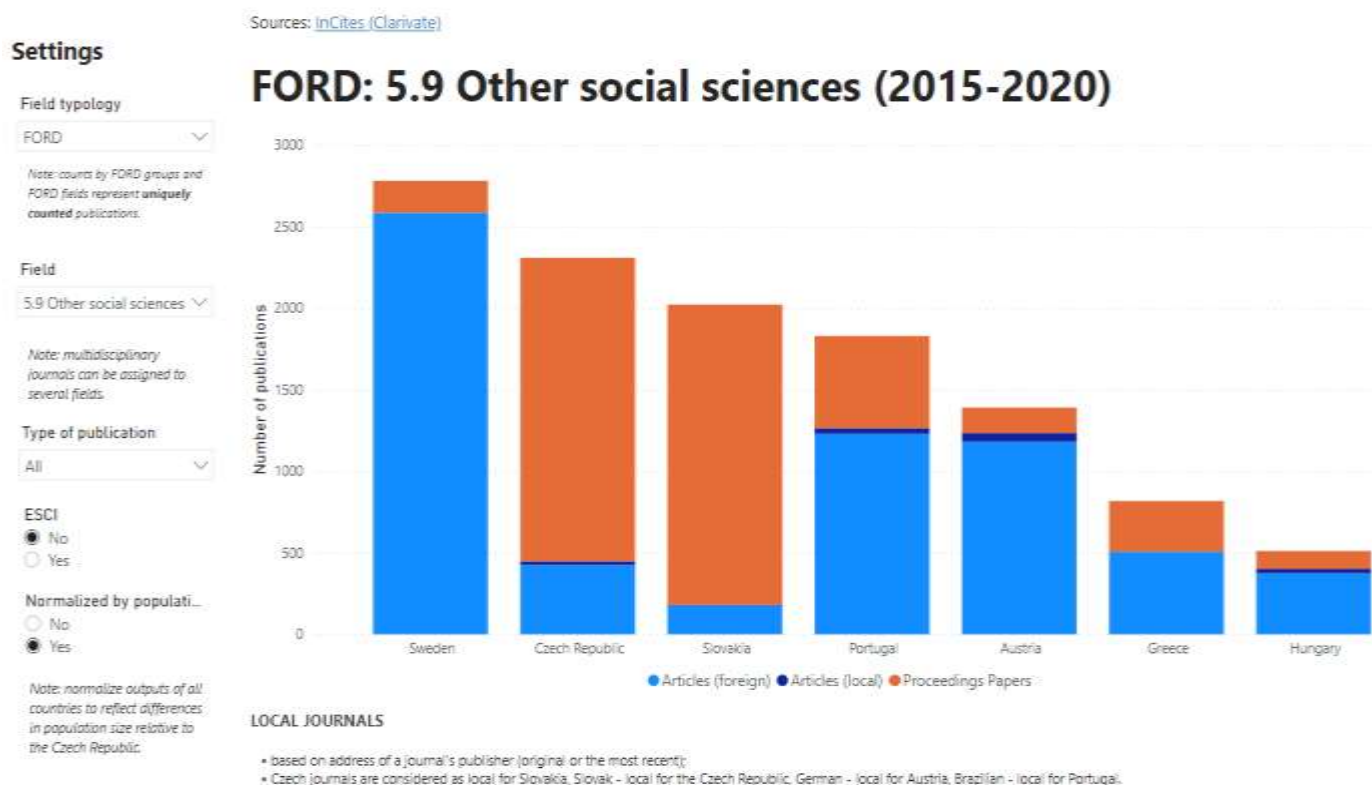
(v % výkonu zemí EU15 při zohlednění populačních rozdílů)

Pozn: Ukazatele v tomto grafu jsou založeny na údajích převzatých z grafů 3 a 4 oborových bibliometrických zpráv. Zde zobrazené podíly byly spočteny jako počet publikací autorů českých výzkumných organizací v dané kvalitativní skupině časopisů daného oboru v poměru k počtu publikací autorů zemí EU15 v té samé kvalitativní skupině časopisů daného oboru. Tento poměr je navíc korigován poměrem populační velikosti ČR a zemí EU15 tak, aby byl zohledněn populační rozdíl ČR a zemí EU15 jako celek.

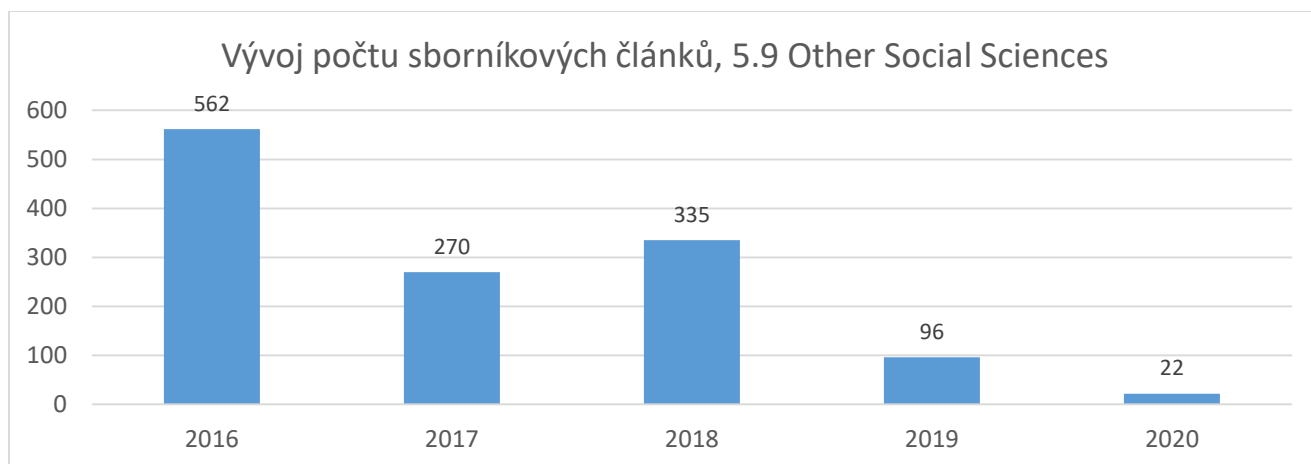
Graf 1: Publikační výkon ČR ve společenských vědách za roky 2016-20 přepočtený na milion obyvatel v poměru k výkonu zemí EU15. Zdroj: doc. Ing. Daniel Münich, Ph.D.

Jak ukazuje Graf 2, v porovnání s podobně velkými zeměmi v celkové produkci záznamů ve WoS normalizovaných podle populace v ČR (a SR) dominují nad klasickými články články sborníkové, přičemž čistě v počtu žurnálových článků se tak dostáváme na poslední místa vybraných zemí. Také je z grafu zřejmé, že produkce v domácích žurnálech je minimální.

Graf 2: Publikační výkon ve FORDu Other Social Sciences za léta 2015-2020 normalizovaný na populaci států. Zdroj: RVVI <https://m17.rvvi.cz/sa/app-1/>

Graf 3 dále ukazuje, že počty sborníkových příspěvků přes sledované období strmě klesají a dostávají se z 562 v roce 2016 až na pouhých 22 v roce 2020, pravděpodobně v reakci na zavedení systému hodnocení výsledků výzkumu M17+. Sborníky byly většinou výstupy lokálních konferencí typu „12TH INTERNATIONAL DAYS OF STATISTICS AND ECONOMICS“ pořádané na VŠE Praha, „PUBLIC RECREATION AND LANDSCAPE PROTECTION - WITH SENSE HAND IN HAND...“ pořádané na Mendelově univerzitě, či „21ST INTERNATIONAL COLLOQUIUM ON REGIONAL SCIENCES“ pořádané na Masarykově univerzitě. V roce 2020 pak dominovala konference „OD FOLKLORU K WORLD MUSIC: HUDBA A PROSTOR“ s 15 výsledky a „7TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON EDUCATION AND SOCIAL SCIENCES (INTCESS 2020)“ organizovaná v Dubaji s 5 výsledky.

Graf 3: Vývoj počtu sborníkových článků ve FORDu Other Social Sciences za sledované období.

2. Je tato úroveň adekvátně reflektována zpracovanou bibliometrickou analýzou? Je zde rovněž možnost stručně uvést významné znaky publikační kvality a publikační zvyklosti oboru neobsažené v analýze Modulu 2.

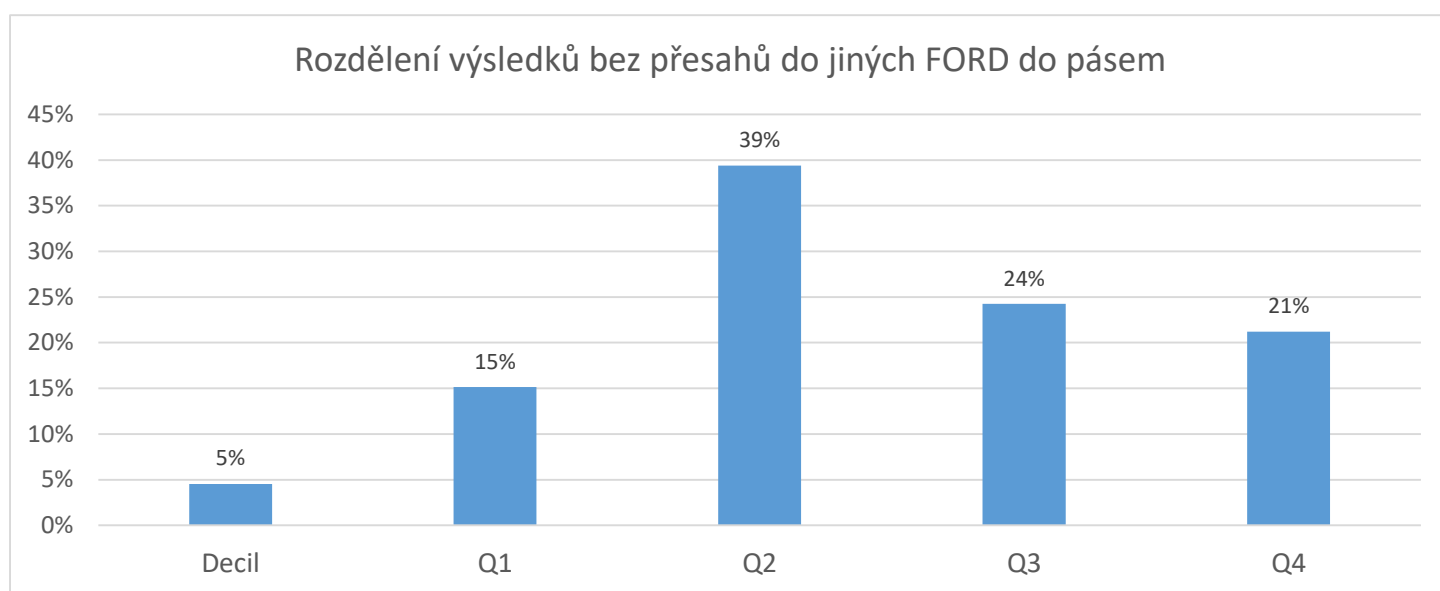
Úroveň oboru je podle mého názoru reflektována bibliometrickou analýzou výsledků zařazených do WoS adekvátně. Bibliometrická analýza poskytuje zhruba podobné závěry ohledně rozdělení do pásem kvality výsledků, jako analýza v modulu 1 (M1). V M1 bylo hodnoceno 20 nebibliometrizovatelných výstupů a 2 články s různými tématy a publikačními formami. Například se kromě nejhojnějších knih hodnotilo i několik certifikovaných metodik postupů a aplikací postupů relevantních pro společnost, což by se v bibliometrické analýze neodrazilo. Celkově ale bylo rozložení kvality výsledků v M1 nejčastěji na úrovni 3 a 4 (včetně dvou článků ve WoS žurnálech, které ale byly v M2 zařazeny do jiných FORDů než 5.9), takže ani v M1 nedosahuje ČR v tomto FORDu příliš často mezinárodně excelentních výsledků.

3. Má obor vysokou úroveň své produkce v D1 a Q1 ve srovnání s EU15 a se světem? Dochází v daném oboru k nadprodukci v pásmu Q4 ve srovnání s EU15 resp. se světem? Pokud ano, jak byste ji vysvětlili?

Graf 1 ukazuje, že v D1 dosahuje ČR pouze 19 % produkce průměru EU15 a v Q1 dosahuje pouze 26 %. Co se týká rozložení vlivu publikací, není výrazně odchýlené od rozložení produkce světové a EU15, jak je zřejmé z grafu 3 Přílohy 3. Z tohoto grafu je patrné, že v ČR zaostáváme skoro o polovinu za EU15 a světem v D1 a Q1, vedeme si obdobně v Q2 a Q3, a publikujeme dvakrát více v Q4. Vývoj počtu výsledků za hodnocené období vykazuje podle grafu 1b přílohy 3 stabilní růst (oproti 38 publikacím v 2019 přibylo za 2020 publikací 56). Co se týká rozdělení kvality publikací, graf 1c přílohy 3 ukazuje, že rostly absolutní počty ve všech pásmech žurnálů kromě Q2, nicméně počet publikací v Q4 rostl nejrychleji. Počet pokrytých žurnálů v oboru narostl v roce 2020 téměř o 58 % (ze 173 na 273), což je jeden z důvodů, proč

stoupá počet výsledků v tomto FORDu. Poprvé se zde objevil i jeden český (Archiv orientální), který za rok 2020 uveřejnil 7 výsledků započítaných do české produkce, což je jeden z důvodů rychlejšího růstu publikací v Q4 než v ostatních pásmech.

Pokud se soustředíme pouze na 66 výsledků, které nemají jiné zařazení než do tohoto FORDu (více o přesahu v bodě 9 a v předmluvě), dostaneme rozložení do pásem zobrazené v Grafu 4. Zde je vidět, že dominuje produkce článků ve druhém kvartilu s 39 %, zatímco nejslabší je produkce v D1 a Q1. Oborově v těchto 66 článcích dominuje WoS kategorie Social Sciences, Interdisciplinary (SSI) s 47 výsledky (71 %) následována Hospitality, Leisure, Sport & Tourism (HLST) s 11 výsledky, Cultural Studies (CS) s 6 a Asian Studies (AS) s 1 výsledkem.

Graf 4: rozdělení výsledků zařazených pouze do FORD 5.9 Other Social Sciences bez přesahů z jiných oborů do pásem podle AIS. Zdroj: podkladová data, vlastní zpracování.

4. Má v daném oboru význam institut korespondujícího (reprint) autora? Jaké je v daném oboru relativní zastoupení těchto výsledků? Můžete tyto výsledky nějak blíže charakterizovat (viz konkrétní výsledky v příloze)?

Z celkového počtu 177 výsledků bylo 77 vytvořeno v mezinárodní spolupráci a z těchto 77 bylo 31 s českým korespondujícím autorem, tedy asi 40 %. Z těchto 31 výsledků bylo 25 (81 %) v Q2 a výše. Vzhledem k velkému překryvu s dalšími obory, které jsou velmi různorodé a mají tedy v tomto směru různé zvyklosti, není jednoduché zodpovědět, jestli korespondující (či první) autor má větší váhu než ostatní. Bohužel ale není umožněno srovnání tohoto ukazatele s EU15, nejde z toho tedy nic konkrétnějšího usuzovat o kvalitě oboru.

5. Jaké je v daném oboru zastoupení výsledků vytvořených ve velkých kolaboracích? Jaký je podle vašeho názoru autorský přínos domácích institucí na takových výsledcích (viz konkrétní výsledky v příloze)?

Ze všech 177 výsledků byl vytvořený ve velké kolaboraci jen jeden, což byl případ velké psychologické studie provedené v 25 zemích, která měla 37 autorů. Podobně jako v psychologii je autorský přínos domácích institucí podle mého názoru ekvivalentní ostatním vyjma instituce korespondujícího autora. Tento výsledek byl publikován v žurnálu v Q1.

6. Jaký je v daném oboru rozsah mezinárodní spolupráce při tvorbě špičkových výsledků? Můžete tyto výsledky nějak blíže charakterizovat (viz konkrétní výsledky v příloze)?

Z celkového počtu 97 výsledků v D1+Q1+Q2 bylo 55 (57 %) vytvořeno v mezinárodní spolupráci. Z celkového počtu 49 v D1 a Q1 bylo 31 (75 %) v mezinárodní spolupráci. Je tedy vidět, že špičkové výsledky byly z valné většiny vytvořeny v mezinárodní spolupráci a je tedy pravděpodobně pro jejich tvorbu důležitá.

7. Do jaké míry lze považovat výsledky klasifikované jako D1 a Q1 za domácí „know-how“ (viz konkrétní výsledky v příloze)? Je tento podíl podle vašich zkušeností v souladu s praxí v zahraničí?

Z celkového počtu 49 článků v pásmech D1 a Q1 bylo 31 (75 %) v mezinárodní spolupráci, přičemž 13 z nich (42 %) mělo českého korespondujícího autora. Dá se tak říci, že z 49 D1+Q1 článků převažovalo české know-how určitě v 18 člancích, kde nebyla zahraniční spolupráce, a v dalších 13, kde byl korespondující autor z ČR, pokud předpokládáme, že tento institut zde hraje roli. Celkově se dá říci, že české know-how tedy převažuje v 31 z 49 (75 %) špičkových článků oboru. Podle mých zkušeností je tento podíl uspokojivý a v souladu s praxí ze zahraničí.

8. Existují WoS kategorie, které jsou v oboru nadprůměrně dobré? Můžete je stručně okomentovat?

Graf 7 v příloze 3 ukazuje, že co do počtu výsledků převažuje kategorie Social Sciences, Interdisciplinary (SSI) se 114 výsledky, která je následovaná kategoriemi Hospitality, Leisure, Sport & Tourism (HLST) s 33 výsledky, Cultural Studies (CS) s 21 výsledky a Asian Studies (AS) s 10 výsledky. V SSI bylo z 114 výsledků 33 v D1+Q1 (tedy 29 %), zatímco v HLST to bylo 11 z 33 (33 %), v CS 4 z 21 článků (19 %) a v AS 1 z 10 článků.

9. Dochází k významným překryvům s jinými obory, zejména u článků v pásmech D1/Q1? Můžete to stručně okomentovat? Odpovídají publikace klasifikované jako

D1 a Q1 předpokládaným obsahem a zaměřením skutečně výzkumu v oboru FORD do jakého jsou přiřazeny (viz seznam jednotlivých článků v přílohách).

Ano, překryv zařazení žurnálů je výrazný, a to i v pásmech D1 a Q1: pouze 10 článků ze 49 v D1+Q1 (20 %) bylo zařazeno jen do FORDu 5.9 Other Social Sciences, zbylých 39 do dvou a více FORDů. Z 13 článků v D1 byly jen 3 zařazeny pouze do tohoto FORDu. Překryv je v D1+Q1 nejčastěji s psychologií (14 článků), Health sciences (10 článků), sociologií (9 článků), a sportovními vědami (7 článků). Tematicky je celý obor velmi různorodý, do sociálních věd obecně naprostá většina článků patří. Je těžké soudit, jestli články s přesahy z jiných sociálních věd mají tyto přesahy oprávněně, či jestli by měly být hodnoceny pouze ve svých „hlavních“ FORDech.

10. Jaké VO jsou podle oborových bibliometrických zpráv „Část I“ v daném oboru nejvýznamnější z hlediska produkce v D1 a Q1? Popřípadě, jaký je bibliometrický profil nejdůležitějších z těchto VO ve srovnání s benchmarky (svět, EU15, ČR)? Dosahují úrovně EU15 resp. světové úrovně, případně ji převyšují?

Zde se dostáváme díky nízkým počtům publikací do těžké situace, co se týká posouzení s relevantními benchmarky. Nejvýznamnější instituce v D1 a Q1 jsou podle tabulek 5a a 5b v Příloze 3 Univerzita Karlova (16 publikací), Masarykova univerzita (12 publikací), a VŠE v Praze (8 publikací). Z Tabulky 6 Přílohy 3 je zřejmé, že v celkové produkci za všechna pásma dominuje UK s 52 výsledky, následována Masarykovou univerzitou s 30 výsledky, UPOL s 20 a VŠE v Praze s 14 výsledky. Poslední sloupec tabulky indikuje, že v rámci organizace je podíl produkce článků v Q1+Q2 u prvních pěti institucí vyšší nebo roven 50% všech článků. Polovina a více článků zařazených do tohoto FORDu těchto pěti oboru dominujících institucí se tedy umísťuje v kvalitnější polovině žurnálů, což se dá interpretovat jako velmi úspěšný poměr kvalitní produkce oproti méně kvalitní. Důležité je ovšem uvědomit si, že velká část článků byla do tohoto FORDu zařazena pravděpodobně spíše díky překryvu zařazení žurnálu s jiným oborem, než že by tam byla cíleně produkována (viz diskuse o překryvech výše). Dále je také potřeba si uvědomit nerovnoměrnost rozložení zdrojů, zejména personálních kapacit, což dále omezuje porovnání jednotlivých institucí v publikační produktivitě.

11. Je v některých z těchto VO vysoké zastoupení výsledků vytvořených ve velkých kolaboracích, v mezinárodní spolupráci a výsledků s cizím reprint autorem? A naopak, existuje v oboru špičková instituce, která výrazněji než ostatní VO tvoří vynikající výsledky vlastním přispěním?

Za hodnocené období byl zaznamenán jen jeden výsledek ve velké kolaboraci (konkrétně u Masarykovy univerzity), tudíž jeho zastoupení je minimální. Špičkové instituce tvořící vynikající výsledky vlastním přispěním jsou stejné jako v předchozí otázce, protože jejich produkci tvoří podobný mix čistě domácích článků i článků v mezinárodní spolupráci, tudíž žádná v tomhle směru nijak extrémně nevyčnívá.

II. část - Data zpracovaná s podporou RIV

Poznámka

Z celé této sekce (např. graf 11 a grafy 10a-10f Přílohy) je zřejmá výrazná odlišnost seznamů deseti nejvýznamnějších institucí podle výsledků v RIV oproti seznamům z předchozí části založené na klasifikaci žurnálů ve WoS. Zde je dominantní instituce Ministerstvo obrany (MO), které se v předchozích seznamech vůbec nevyskytuje; na druhou stranu instituce dominantní v předchozích seznamech je Karlova univerzita, která se zase nevyskytuje v seznamech této sekce. Jako vysvětlení se jeví to, že na MO nahlašovali výsledky RIV do FORD 5.9, ty ale pak byly v metodologii (na základě oborů časopisů a převodníku WoS->Ford) předchozí sekce automaticky zařazené do jiných FORDů. Je třeba zde také upozornit na velmi malé počty výsledků institucí jiných než MO, proto je jejich srovnání jen velmi orientační.

12.Odpovídá podíl autorů a autorek majících alespoň jednu publikaci ve WoS zvyklostem v oboru?

Z grafu 10 Přílohy 3 je zřejmé, že podíl autorů zařazených do tohoto FORDu jako svého hlavního s alespoň jednou publikací ve WoS (která ovšem nemusí být v tomto oboru) je 39 %, což je výrazně méně, než by se čekalo u oboru s mezinárodní kvalitou. Je možné, že to je dáno i produkcí jiných typů výstupů, než které mohou vstupovat do M1, jako jsou různé metodiky a knihy.

13.Které VO jsou v oboru z hlediska personálních kapacit nejvýznamnější? Má některá z těchto institucí nadstandardně vysoký nebo naopak nízký podíl autorů a autorek, kteří publikují v prestižních žurnálech databáze WoS?

Naprosto personálně dominantní instituce je podle této metodologie Ministerstvo obrany (MO) s 268 autory, kde celých 68 % publikuje i ve WoS, nicméně v seznamu článků tohoto FORDu (metodika I. části bibliometrické Zprávy) není ani jeden od autorů MO. MO tvoří celých 39 % ze všech českých autorů a autorek. Druhá nejvýznamnější instituce je s 35 autory (podíl oboru v ČR jen 5 %) Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., kde ale ve WoS publikuje jen 9 %. Následuje Vysoká škola báňská – TU Ostrava s 33 autory, ze kterých ve WoS publikuje 58 %. Dále následují všechny ostatní personálně podobně vybavené instituce co se týká počtu autorů (19-27) i jejich podílu publikujících ve WoS (20-40%), kde pouze Slezská univerzita vyčnívá s 8% autorů publikujících ve WoS.

14.Existují mezi prezentovanými institucemi takové, které jsou výrazně produktivní z hlediska personálních kapacit ve vztahu k jejich podílu výsledků v horních pásmech?

Jak je zřejmé z grafů v sekci 12 Přílohy 3 10a-10f, i zde je dominantní instituce Ministerstvo obrany, jehož autoři publikují 80 % výsledků v D1 a 85 % v Q1+Q2 (personální podíl MO v oboru je pouze 39 %). Na dalších místech se střídají Národní ústav duševního zdraví, Univerzita Palackého v Olomouci, Masarykova univerzita a Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava s velmi nízkými podíly mezi 2 a 4%. Podobné pořadí je i v Q3 a Q4, kde je opět dominantní MO s 77-79 % podílem, nyní následována Technickou univerzitou Liberec s 3-5 % a Univerzitou Palackého v Olomouci s 4 % výsledků.

V porovnání s personálními kapacitami se objevuje několik zajímavých pozorování. MO má 39 % autorů uvedených institucí a produkuje 77-85 % výstupů ve všech pásmech (ovšem v jiných FORDech než v tomto), tudíž jeho autoři jsou výrazně produktivnější než autoři z ostatních institucí. Česká zemědělská univerzita (ČZÚ) dokonce není uvedena v seznamu 10 personálně největších institucí (Graf 11 přílohy 3), takže její podíl je menší než 3 %, ale je uvedena v seznamu institucí produkujících v Q1 na 3. místě s 3 % objemu produkce. Autoři z ČZÚ tedy produkují opět v průměru více než autoři dalších institucí. Ale je třeba brát ohled na to, že bibliometrická Zpráva neuvádí u grafů 12 počty výsledků (pouze podíly) a je dost dobře možné, že výše uvedená srovnání jsou založena na velmi nízkých číslech (počtech), což snižuje jejich vypovídací schopnost.

15.A naopak: existují v oboru VO, jejichž personální kapacity jsou významné, přesto produkují malý počet výsledků ve WoS a/nebo mají nestandardně vysoký podíl na národní produkci ve spodních pásmech? (U takových institucí je třeba ještě zohlednit, zda je pro ně produkce ve WoS vůbec relevantní, v souladu s jejich misí).

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., s druhým největším počtem autorů po MO (5 %) není uveden ani v jednom pásmu jako jedna z nejvýznamnějších organizací po stránce publikační, tudíž jeho autoři publikují výrazně méně vůči svému počtu. I zde ale mohou hrát roli malé počty posuzovaných výsledků a navíc skutečnost, že grafy 12 zahrnují veškeré výsledky autorů z oboru Other Social Sciences, tedy nejen ty VO zařazené do tohoto oboru. Z podkladů to však bohužel není možné vyčíst.